GEMEENTE ENSCHEDE

TOEKOMSTBEELD OMGEVINGSVISIE

KADER VOOR DE FYSIEKE LEEFOMGEVING

JANUARI 2024

ENSCHEDE

INHOUDSOPGAVE

LEESWIJZER & INLEIDING 5

INTRODUCTIE 9

TOEKOMSTBEELD 14

FUNDAMENT VAN DE STAD 19

LAND-GOED ENSCHEDE 23

INNOVATIEF ENSCHEDE 28

CENTRUMSTAD ENSCHEDE 36

NAWOORD 43

HOE IS HET DOCUMENT OPGEBOUWD?

Dit document start op de volgende bladzijde met een korte beschrijving en vijf hoofdpunten van het toekomstbeeld voor Enschede.

De introductie gaat over het waarom van de Omgevingsvisie en de samenhang tussen de Omgevingsvisie en andere plannen, visies en projecten. We gaan in op de samenhang tussen de Omgevingsvisies op rijks- en provinciaal niveau. En we leggen de samenhang met regionale trajecten en onze eigen investeringsagenda uit.

Daarna volgt meer informatie over het toekomstbeeld. We schetsen een langetermijnperspectief voor Enschede. Aan de hand van vier thema's gaan we in op wat nodig is om dat perspectief te bereiken.

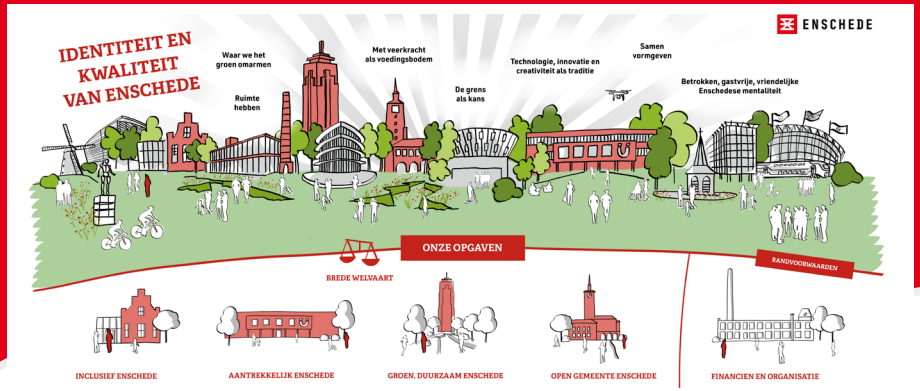
De verantwoording is een apart document. Daarin gaan we in op de achtergronden die leidden tot keuzes om te komen tot dit toekomstbeeld. Ook komen de invloed van participatie en inzichten uit het Omgevingseffectrapport (OER) hier aan de orde.

Enschede is in de toekomst de groene, innovatieve centrumstad van de Euregio. Het groen is altijd dichtbij en het voorzieningenniveau is hoog. Een gemeente waarin iedere inwoner zo zelfstandig, gelukkig en gezond mogelijk leeft. De stad heeft meer inwoners en technologie ondersteunt ons dagelijks leven.

Onze regionale en (inter)nationale positie is versterkt, talent komt graag naar Enschede en vestigt zich hier. De lokale identiteit en menselijke maat zijn voelbaar, met oog voor de leefomgeving en leefsituatie van alle inwoners. Een internationale stad waarin noaberschap leeft.

- In onze wijken zijn zogenaamde ontmoetingsplekken waar infrastructuur en voorzieningen samenkomen. Een winkelcentrum is daar een voorbeeld van. We geven op deze plekken ruimte aan nieuwe initiatieven.

- Een bronpunt is een ontmoetingsplek waar we gaan verstedelijken, vanwege de strategische ligging. Op deze locaties initiëren we op termijn grotere ontwikkelingen.

Als we in hoofdlijnen aangeven waar het Toekomstbeeld Omgevingsvisie, kader voor de fysieke leefomgeving om draait, dan zijn dat deze:

1. wij maken water en bodem sturend en versterken de sponswerking van onze ondergrond;

2. wij bouwen voort op onze identiteit en kennen de ziel van de plek. Dit doen wij door het beleven, benutten en beschermen van de cultuurhistorische identiteit;

3. wij stellen mens en landschap centraal. We bouwen aan een robuust groen netwerk in en om de stad, zodat het groen altijd dichtbij is;

4. wij kiezen voor zuinig ruimtegebruik en ontwikkelen de internationale corridorstad met bronpunten en buurten met vitale ontmoetingsplekken voor jong en oud en houden rekening met de dubbele vergrijzing in onze stad.

   Hierbij laten we ruimte voor initiatieven vanuit de stad die mogelijk niet exact in bovenstaand profiel passen maar wel een bijdrage leveren aan de stad die we willen zijn.

   Ook bieden we ruimte aan stadsvernieuwing ter verbetering en versterking van de wijken;

5. wij houden onze sociale voorzieningen, bereikbaarheid, het aantal arbeidsplaatsen, werken en wonen in balans met ons inwoneraantal.

P+R
P+R

LEESWIJZER

WAAROM EEN OMGEVINGSVISIE?

Enschede maakt een Omgevingsvisie om twee redenen. Een gemeentelijke Omgevingsvisie is één van de instrumenten om de Omgevingswet uit te voeren. Die wet trad op 1 januari 2024 in werking en elke Nederlandse gemeente is verplicht om daar een Omgevingsvisie voor te maken. Deze Omgevingsvisie vervangt de huidige structuurvisie (2011) van Enschede. De tweede reden is dat gemeente Enschede zelf behoefte heeft aan een actuele visie op haar fysieke leefomgeving.

DOEL VAN DE OMGEVINGSWET EN OMGEVINGSVISIE

De Omgevingswet (en daarmee de Omgevingsvisie) heeft als doel het bereiken van een balans tussen een veilige en gezonde fysieke leefomgeving en een goede omgevingskwaliteit. De Omgevingsvisie is een lange termijnvisie die inzicht in en richting geeft aan de samenhang tussen alle aspecten die de kwaliteit van de fysieke leefomgeving beïnvloeden.

Het begrip fysieke leefomgeving omvat alle elementen die de kwaliteit van de ruimte bepalen voor mens, plant en dier. Denk aan bouwwerken, infrastructuur, watersystemen, water, bodem, lucht, landschappen, natuur en cultureel erfgoed. Er is ook een sociale leefomgeving. Denk aan hoe we met elkaar omgaan, hoe we elkaar ontmoeten, de voorzieningen die er zijn in een buurt, de werkgelegenheid die er is, bereikbaarheid van voorzieningen en het veiligheidsgevoel van inwoners. En aan de organisaties die onze sociale leefomgeving ondersteunen zoals zorg- en welzijnsinstellingen, buurtcentra en andere voorziening die welzijn stimuleren en sociale contacten mogelijk maken.

Het is nodig om integraal te werken en alle ambities uit de verschillende beleidssectoren mee te nemen en op elkaar af te stemmen. Integraal werken maakt dat je samen aan deze thema's werkt, en de gebruikswaarde, toekomstwaarde, belevingswaarde en herkomstwaarde van de leefomgeving kunt verbeteren.

Jules Deelder zei ooit: de omgeving van de mens is de medemens. Onze sociale en fysieke leefomgevingen hangen uiteraard samen. Daarom nemen we in de Omgevingsvisie zowel de ambities uit het fysieke- als het sociale domein mee.

WAT STAAT ER IN DE OMGEVINGSVISIE?

In de Omgevingsvisie geven we richtinggevende voorstellen en maken we keuzes. Hoe willen we dat Enschede er in 2050 uitziet? We proberen met de kennis van nu zo open en gedegen mogelijk een goed toekomstbeeld van Enschede te schetsen. De toekomst is uiteraard niet voorspelbaar. En lange termijn denken en ver vooruitkijken is moeilijk. De Omgevingsvisie is dan ook een dynamisch beleidskader, dat we bij nieuwe inzichten en ontwikkelingen bijstellen.

HOE KOMT HET TOEKOMSTBEELD OMGEVINGSVISIE TOT STAND?

De tekst en illustratieve kaartbeelden vormen samen één geheel. Het ontstaat door integrale samenwerking van ambtelijke experts en input van deelnemers aan de participatiesessies. We schetsen dit toekomstbeeld vanuit vier verschillende thema's. Sommige dingen vinden we zo belangrijk dat je ze bij meer thema's terugleest. En andere dingen zijn onderdeel van meer dan één thema. Ook die zie je dan vaker terugkomen.

WOORDGEBRUIK

Waar we in dit document 'stad' gebruiken bedoelen we de hele gemeente. Wanneer we het stadscentrum bedoelen, benoemen we dat zo. En dat doen we ook wanneer we het landschap bedoelen.

Daar waar 'Enschede' staat bedoelen we onze hele gemeente, inclusief alle dorpen en buurtschappen.

FASE 3 EN VERDER

Dit document is het resultaat van fase 1 t/m 3 van de Omgevingsvisie. Fase 4 en 5 volgen daarna. We verwachten een afgeronde en vastgestelde Omgevingsvisie op te leveren in 2024.

VASTSTELLING EN UITVOERING

De gemeenteraad is het bevoegd gezag en stelt de Omgevingsvisie in 2024 vast. We gebruiken de Omgevingsvisie als basis voor uitwerking van de beleidsstukken die eraan vasthangen en het omgevingsplan. Dat doen we integraal, samen met alle betrokken afdelingen en experts.

INLEIDING

In de gemeente Enschede is de aanwezigheid en de kwaliteit van het landschap bovengemiddeld goed op orde. Dit geldt ook voor de milieubelasting op de leefomgeving en de aanwezigheid van voorzieningen. In verhouding tot andere universiteitssteden scoort Enschede op deze aspecten hoog. Een mooie basis om een nog aantrekkelijkere stad te worden. Enschede is een veerkrachtige stad die voorbereid is op de toekomst. Met weerbare mensen die ook veranderingen in de leefomgeving aankunnen.

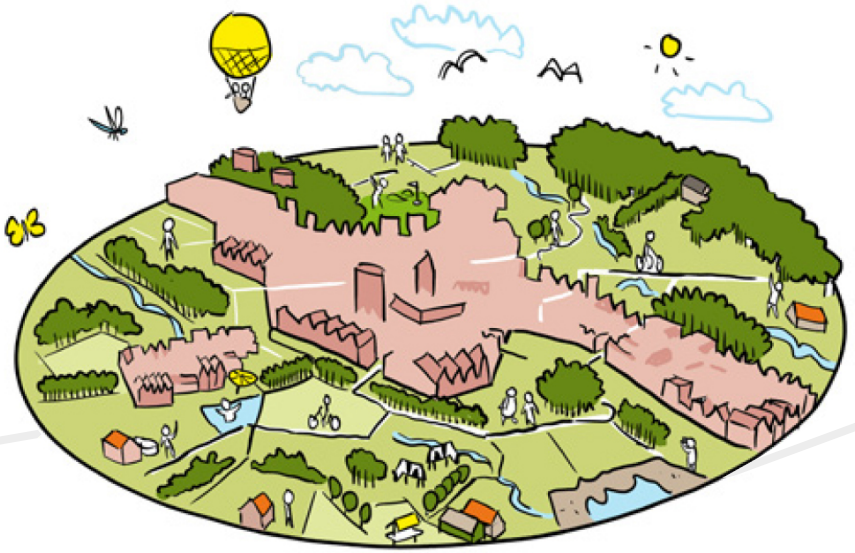
Toch zijn er stevige keuzes nodig willen we vol trots blijven zeggen dat Enschede de groene, innovatieve centrumstad van de Euregio is

TOEKOMSTBEELD INHOUDELIJK KADER VOOR DE OMGEVINGSVISIE

We werken aan de Omgevingsvisie volgens de zogenaamde Enschedese formule. We verwoorden de identiteit (fase 1) en ambitie (fase 2) en vertalen deze in een toekomstbeeld voor de gemeente (fase 3) en op gebiedsniveau naar passende strategieën (fase 4) in de uiteindelijke Omgevingsvisie (fase 5).

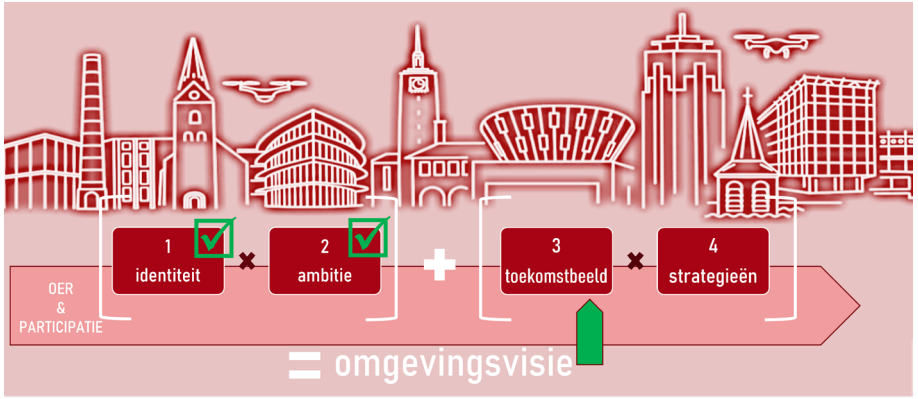
In elke fase zijn er participatiemomenten. Daarnaast geeft het Omgevingseffectrapport inzicht en onderbouwing voor de te maken keuzes. In fase 1 en 2 hebben we een aantal documenten over identiteit en ambitie opgeleverd als bouwsteen voor de Omgevingsvisie

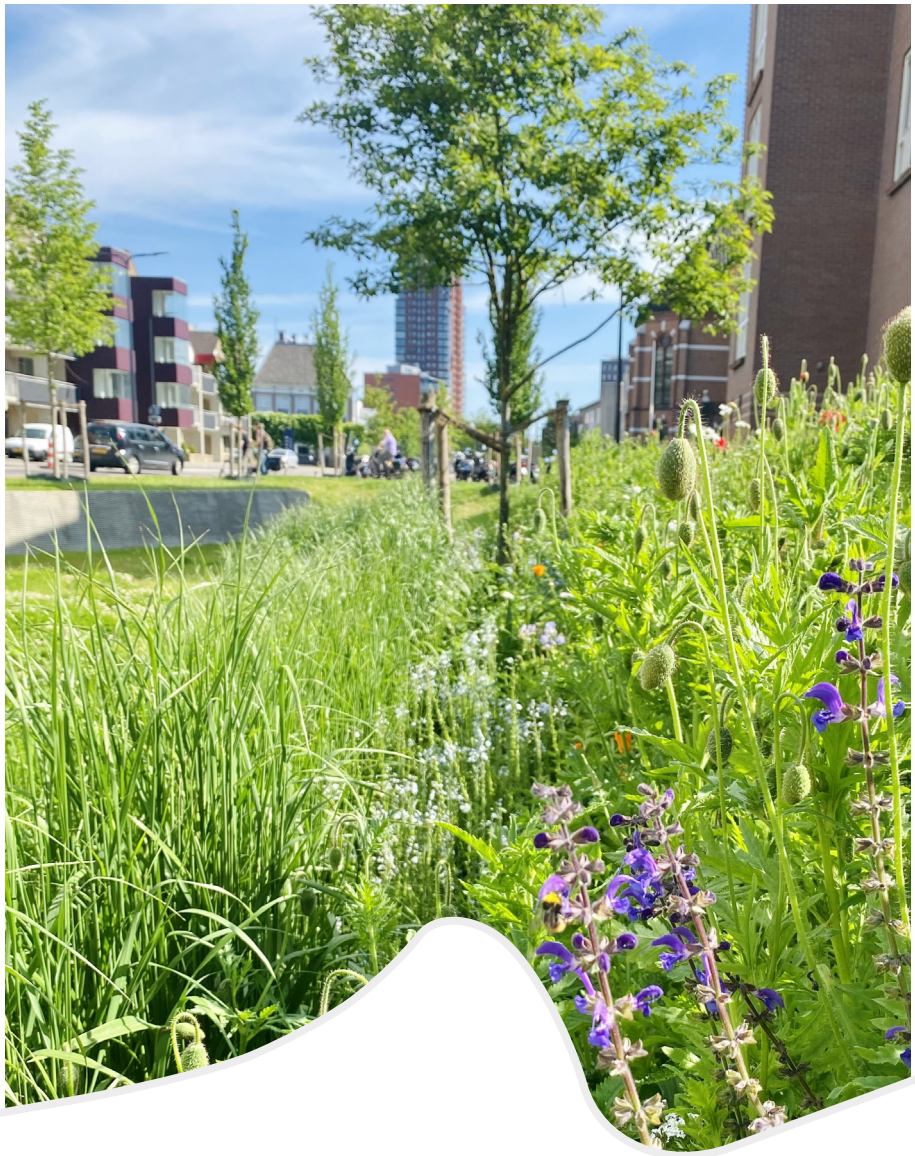
Bron: Visie Landelijk gebied

Voorliggend document is de uitkomst van fase drie van de Omgevingsvisie. We verbeelden en verwoorden het toekomstbeeld van en voor Enschede.
Dit toekomstbeeld is het ruimtelijk inhoudelijke kader voor de uiteindelijke Omgevingsvisie. We leggen uit hoe de we ruimte in Enschede vorm willen gaan geven. Het heeft geen formeel juridische status. Dit document is bedoeld om keuzes te maken op stedelijk niveau. Met het opleveren van Toekomstbeeld Omgevingsvisie sluiten we de participatie op stedelijke thema's af.

De Omgevingsvisie is een dynamisch document, gebaseerd op ons huidige beleid, dat meegroeit met de ontwikkeling van de gemeente Enschede. Dat betekent dat we het document ook na vaststelling periodiek actualiseren. Nieuw beleid en nieuwe trends die van belang zijn, kunnen we erin opnemen.

INTRODUCTIE

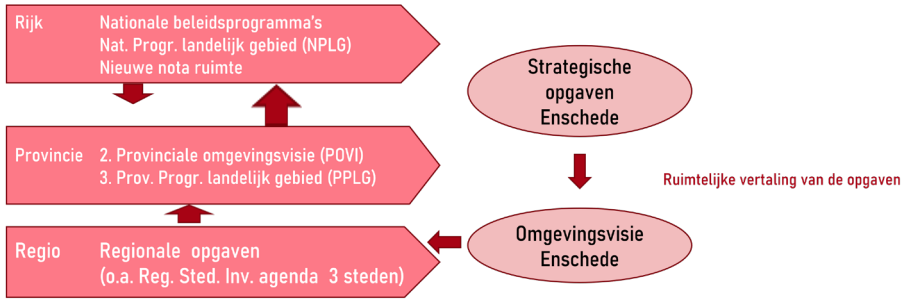
SAMENHANG

Onze Omgevingsvisie staat niet op zichzelf. Naast onze eigen visie, participatie en besluitvorming zijn en worden er ook beleids- en Omgevingsvisies door hogere overheden gemaakt. De inhoudelijke- en procesmatige uitgangspunten daarvan nemen wij mee in onze visie. In bijgaand schema staan de belangrijkste genoemd, en daaronder zijn deze toegelicht.

RIJK

Vanuit verschillende ministeries is er beleid met programma's die doorwerken op gemeentelijk niveau. Denk hierbij aan de Woondeals die zorgen voor een versterking van de samenwerking rond volkshuisvesting. Zodat alle betrokken partijen -Rijk, provincie, gemeente, partijen en corporaties- precies weten hoeveel, voor wie en waar er gebouwd kan worden. Denk ook aan het Meerjarenprogramma Infrastructuur Ruimte en Transport (MIRT) om de bereikbaarheid, veiligheid en ruimtelijke inrichting van Nederland te bevorderen.

Ook maakt het Rijk een Omgevingsvisie 2.0: de Nota Ruimte. Dit is een lange termijnvisie op ons land en geeft antwoord op de vraag hoe we met de schaarse ruimte omgaan en tegelijkertijd onze ambities waarmaken. Het Rijk kijkt vooruit naar 2030, tot 2050 en na 2050. Ze maakt uitvoeringsgerichte beslissingen op de korte termijn (2030), doet richtinggevende uitspraken op de middellange termijn (tot 2050) en kijkt door naar het langetermijnperspectief (na 2050).

Wij nemen de systematiek van de Nota Ruimte deels over in onze Omgevingsvisie. Onder het kopje 'hier werken we nu al aan' staan de uitvoeringsgerichte beslissingen voor de korte termijn (tot circa 2030-2033).
'Richtinggevende uitspraken' zijn iets breder en voor de middellange termijn (tot 2050). Deze uitspraken geven een manier van handelen aan, maar de exacte invulling moet verder worden uitgewerkt.
Het langetermijnperspectief vullen we nog niet in. We hebben het immers over een periode verder in de tijd met een grote mate van onzekerheid.

PROVINCIE

De provincie Overijssel maakt ook een nieuwe provinciale Omgevingsvisie. Dit proces loopt ongeveer gelijk op met ons proces. Onze manier van werken in de Omgevingsvisie sluit aan op het perspectief Natuurlijk Overijssel, dat de provincie gebruikt voor haar Omgevingsvisie. Hierbij zijn bodem en water (net als bij het Rijk) en de infrastructuur leidend voor ontwikkelingen in de provincie.

REGIONAAL

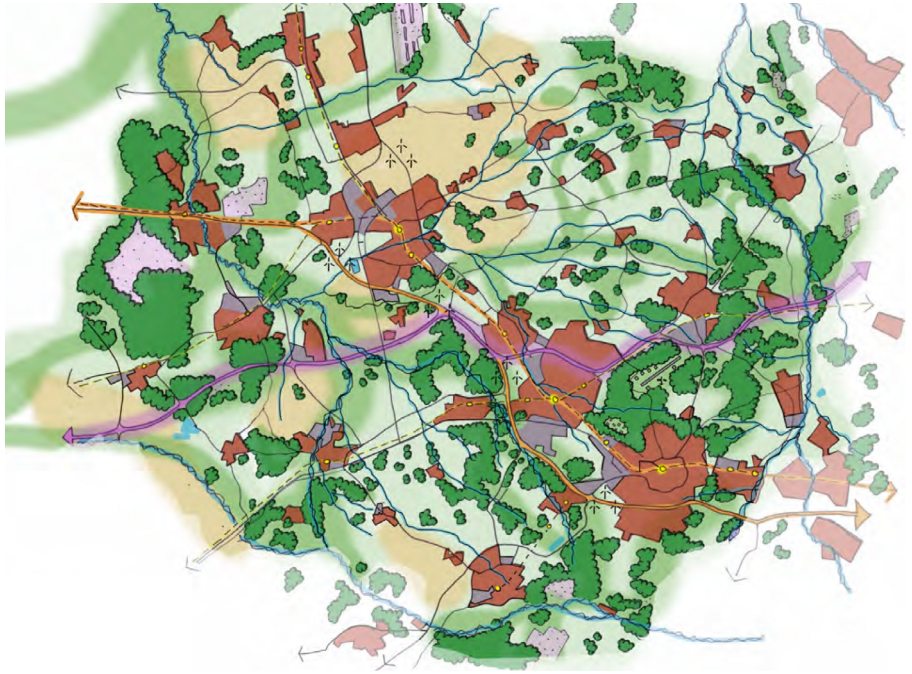
De provincie heeft de opdracht om het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG) uit te werken. Dit proces heet Provinciaal Programma Landelijk Gebied (PPLG). Dit PPLG moet er o.a. voor gaan zorgen dat Europese en nationale doelen op het gebied van water(kwaliteit), klimaat en natuur voor het landelijk gebied gehaald worden. Wij werken op regionaal niveau hieraan samen met de provincie en andere betrokken partijen. Uiteindelijk zijn de gebiedsuitwerkingen die we als gemeente met ondernemers en inwoners maken op het PPLG een uitwerking van onze Omgevingsvisie.

We willen het Rijk bewustmaken van de kansen in Twente die een plek in de Nota Ruimte moeten krijgen. Daar stelden we met de gemeenten Hengelo, Almelo en de provincie de Regionale Stedelijke Investeringsagenda (RSIA) voor op. Hierin doen we een richtinggevend aanbod op het gebied van wonen en werken en schetsen we een (middel)lang termijnperspectief.

Op een lager niveau werken Enschede en Hengelo samen aan de Spoorzone Hengelo Enschede (SHE).

Bron: SITE

Bron: Fundament overijssel

Dit is een deeluitwerking van de Nationale Omgevingsvisie (NOVI,2020) van het rijk, voor de talentopgave die in de spoorzones van Hengelo, Kennispark en Enschede moet landen. Het stuk bevat keuzes en perspectieven voor de korte- en middellange termijn en is onderdeel van het toekomstbeeld.

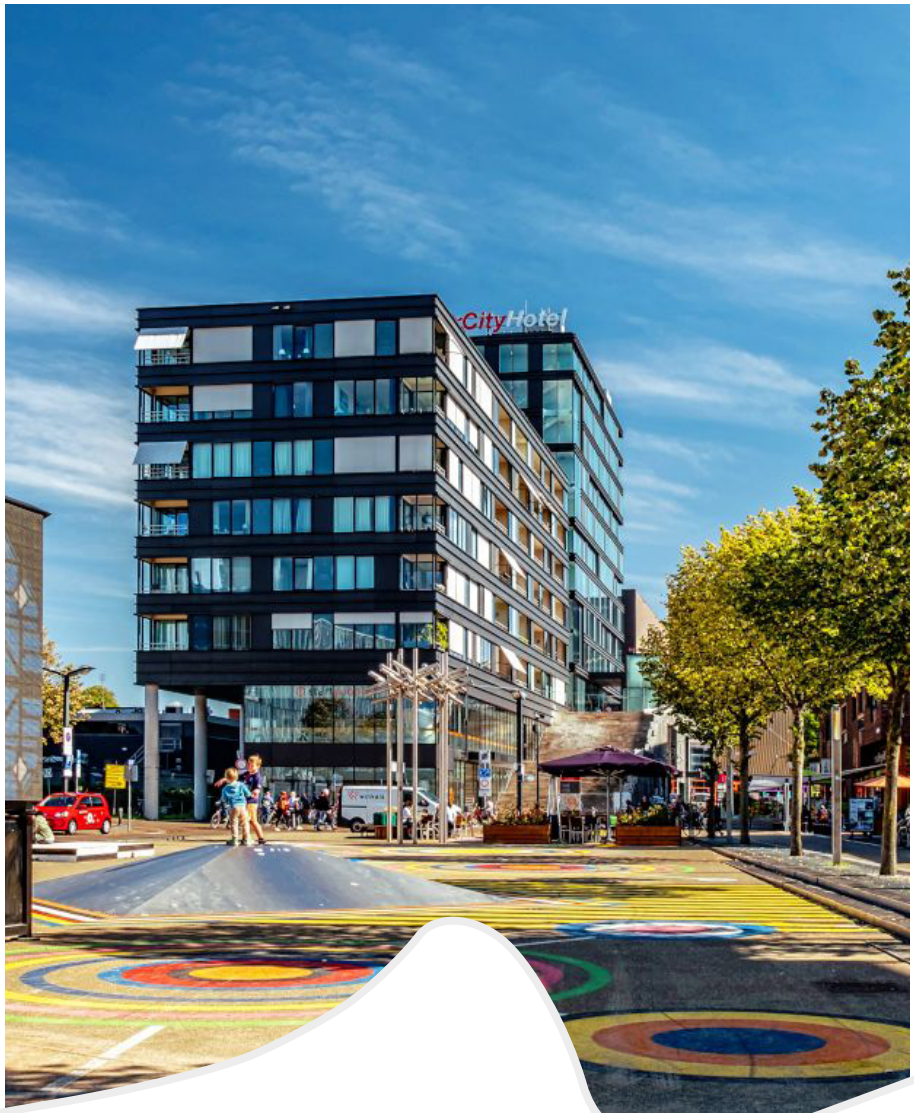
Onze omliggende gemeenten, inclusief Gronau, participeerden bij de totstandkoming van het Toekomstbeeld Omgevingsvisie.

OMGEVINGSVISIE EN INVESTERINGSAGENDA

De Strategische Investeringsagenda is een lijst van stedelijke ontwikkelingsprojecten die bijdragen aan de strategische opgaven van Enschede. Het doel is om in goede en in slechte tijden te blijven investeren in de stad. De agenda bestaat onder andere uit projecten op het gebied van betaalbare woningbouw en investeringen in de openbare ruimte om de stad groen en hittebestendig te maken. Evenals investeringen in het verduurzamen van de bestaande woningvoorraad om de stad klimaatneutraal te maken. En investeringen om inwoners die energiearmoede ervaren te helpen.

De Strategische Investeringsagenda is een ruimtelijke vertaling van onze strategische opgaven. Het bestaat uit projecten die passen bij en nog volgen uit de Omgevingsvisie. Vooruitlopend op de vaststelling van de Omgevingsvisie stelden we de Strategische Investeringsagenda vast. Tot het moment van vaststelling van de Omgevingsvisie werken we vanuit het huidige sectorale beleid aan de projecten die op de Strategische Investeringsagenda staan. Na vaststelling van de Omgevingsvisie volgen we de integrale werkwijze zoals we die tijdens het Omgevingsvisie proces ontwikkelen.

De Strategische Investeringsagenda is onderdeel van de uitvoeringsstrategie van de Omgevingsvisie. We actualiseren de Strategische Investeringsagenda jaarlijks.

PROCES: VAN RUIMTELIJK VERHAAL VIA AMBITIES EN RUIMTELIJKE VERKENNINGEN NAAR HET TOEKOMSTBEELD

Het traject om te komen tot een Omgevingsvisie startte in fase 1 met het beschrijven van de identiteit in het ruimtelijk verhaal van Enschede.
Enschede als groene leefstad, Enschede als ondernemende kennisstad en Enschede als internationale cultuurstad. Deze drie verhaallijnen zijn gebaseerd op onze cultuurhistorie. Ook voor onze toekomst is onze cultuurhistorie en ons erfgoed de basis. We schrijven en verbeelden het volgende hoofdstuk van elke verhaallijn uit het ruimtelijk verhaal. De aandacht voor de ondergrond vinden we zo belangrijk, dat we daar apart aandacht aan besteden.

In fase 2 hebben we de ruimtelijke ambities vastgelegd en vertaald naar ruimteclaims. In vier ruimtelijke verkenningen hebben we de grote ruimteclaims op steeds een andere manier een plek gegeven in de stad. Om al onze opgaven te realiseren bleek een combinatie van twee verkenningen het beste. Dat blijkt uit de Omgevingseffetrapportage en ook de participatieresultaten ondersteunen de combinatie van bronpuntenstad en corridorstad. Ons toekomstbeeld hieronder vloeit dus voort uit de vier ruimtelijke verkenningen die we in fase 2 opleverden.

We willen dat onze inwoners gezond leven in een stabiele omgeving. We werken aan duurzame opwek van energie en de omslag naar een circulaire economie. We bouwen voldoende betaalbare woningen voor ons groeiende inwoneraantal en er zijn baankansen voor iedereen. We zetten in op Enschede als één groen park, waarin we ons op een duurzame manier verplaatsen.

Deze ambities komen voort uit de strategische opgaven van de stad. Inclusief Enschede, Aantrekkelijk Enschede en Groen, duurzaam Enschede. We werken vanuit deze opgaven aan de bestaande kwaliteiten en de identiteit van Enschede. We doen dat vanuit de waarden Open gemeente Enschede, Mensgericht en In dialoog.

De opgaven vragen om ruimte die niet zomaar beschikbaar is. We moeten zuinig omgaan met onze ruimte, niet alles kan en mag overal. Het veranderende klimaat en de staat van onze waterhuishouding en bodem stellen grenzen aan wat waar kan.

Gelukkig kunnen we vertrouwen op het DNA van Enschede. Na de neergang van de textielindustrie, net als na de stadsbrand en de vuurwerkramp, vonden we onszelf opnieuw uit. De ondernemende houding en de veerkracht die hiervoor nodig zijn, voel je nog elke dag. Dat maakt dat we in Enschede dingen voor elkaar krijgen. Ook nu. Door vooruit te denken en ons voor te stellen hoe we willen dat generaties na ons nog steeds in een prettig Enschede wonen. Daarom maken we nu (ruimtelijke) keuzes die nodig zijn om dat te bereiken.

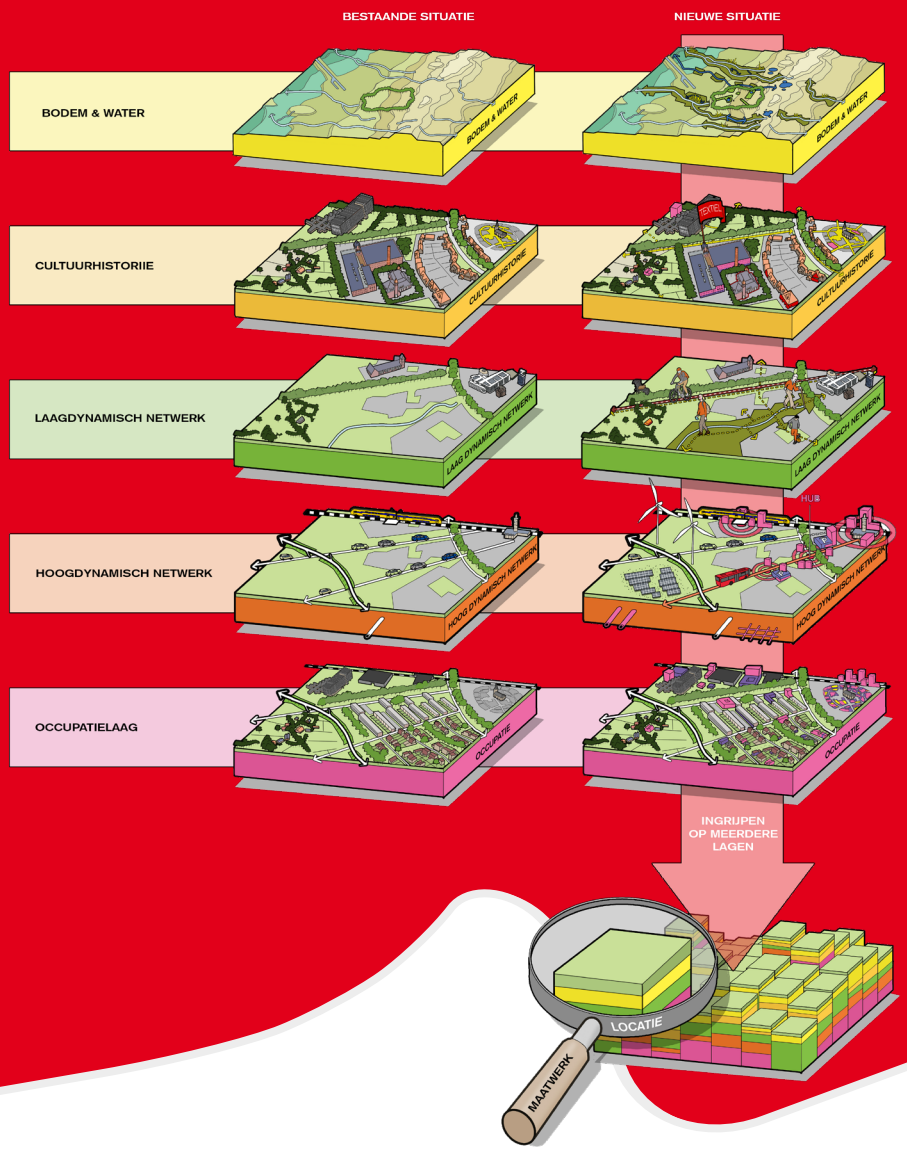
DE LAGENBENADERING

Door de klimaatverandering wordt het steeds natter, droger en heter. Voldoende drinkwater is geen vanzelfsprekendheid meer. Dit zorgt voor problemen op het gebied van gezondheid, leefkwaliteit en biodiversiteit. Daarnaast kunnen deze ontwikkelingen bijdragen aan een grotere kloof tussen inwoners die wel zelf in een oplossing kunnen voorzien en zij die dat niet of minder kunnen.

We willen voor mens, plant en dier een gezonde leefomgeving waarborgen. Om te zorgen dat het volgende hoofdstuk in de Enschedese geschiedenis een positief verhaal wordt, moeten we op een andere manier te werk gaan.

Om de opgaven het hoofd te bieden en de complexe ruimtelijke puzzel te leggen moeten we terug naar de basis. Kijken naar de natuurlijke systemen in de bodem en ondergrond. Deze zijn sturend in waar en hoe we de stad ontwikkelen. De toekomst geven we vorm vanuit de huidige culturele identiteit en de ziel van de plek. En ook de sturende kracht van netwerken, zoals natuurnetwerken en infrastructuur, geeft ons handvatten voor het door ontwikkelen van de stad. In de wetenschap noemen ze dit werken vanuit de lagenbenadering.

Deze werkwijze houdt in dat we bij alles wat we doen, starten bij de ondergrond. Vervolgens geeft de culturele identiteit van mens en omgeving ons handvatten hoe te handelen. Daarna volgt informatie vanuit de netwerken. Denkend in deze volgorde vormden we dit toekomstbeeld.

TOEKOMSTBEELD

TOEKOMSTBEELD

In de inleiding schetsten we al kort het gewenste toekomstbeeld voor Enschede. In dit hoofdstuk gaan we daar dieper op in.

In het toekomstbeeld zie je de aandacht voor water, bodem, cultuurhistorie, landschap en groen. Niet alleen in het landelijk gebied, maar ook in de bestaande stad. Een stad die verstedelijkt langs knooppunten van openbaar vervoer en die slim omgaat met energienetwerken. Een stad waar voldoende mogelijkheden zijn om te wonen en te werken. En waar in de wijken aandacht is voor gezond leven, ontmoeten en voorzieningen. Dat levert een hoge kwaliteit van leven voor onze inwoners op.

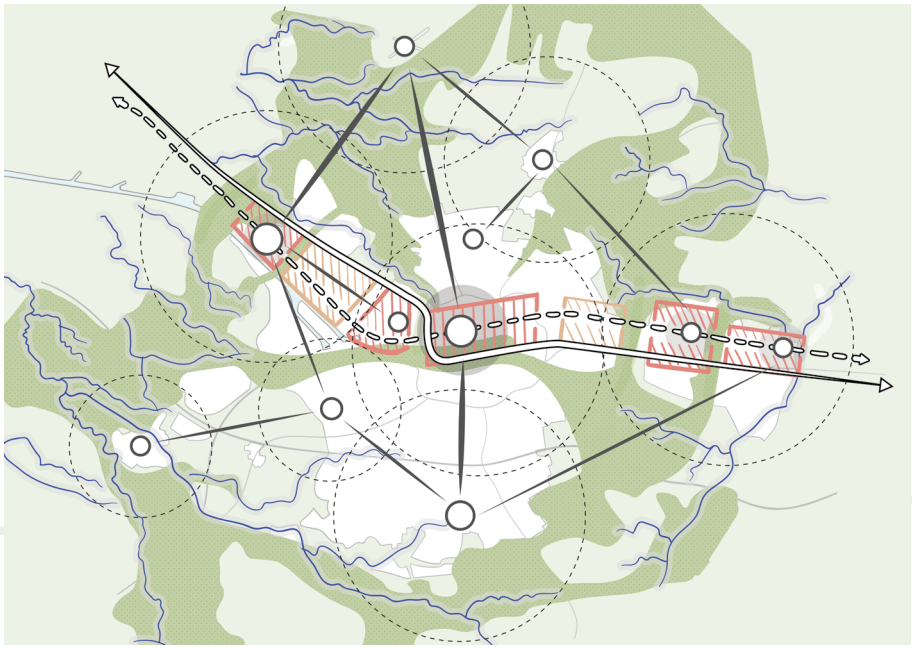
Het toekomstbeeld voor de ontwikkeling van Enschede bestaat uit vier thema's.

- Fundament van de stad - bron van leven
- Landgoed Enschede - groen is altijd dichtbij
- Innovatief Enschede - grootstedelijke dynamiek
- Centrumstad van de Euregio - onderscheidende (groot)stedelijke leefmilieus

Voor elk onderdeel formuleren we in de volgende hoofdstukken richtinggevende uitspraken en uitvoeringsgerichte beslissingen die we nu al maken.

Per onderdeel is een kaartbeeld toegevoegd. Hierop verbeelden we hoe de richtinggevende uitspraken en uitvoeringsgerichte beslissingen invloed hebben op de stadsplattegrond van Enschede. Niet alle uitspraken die we doen zijn te vatten in een beeld. De teksten en kaarten vormen samen een geheel.

Concept toekomstbeeld

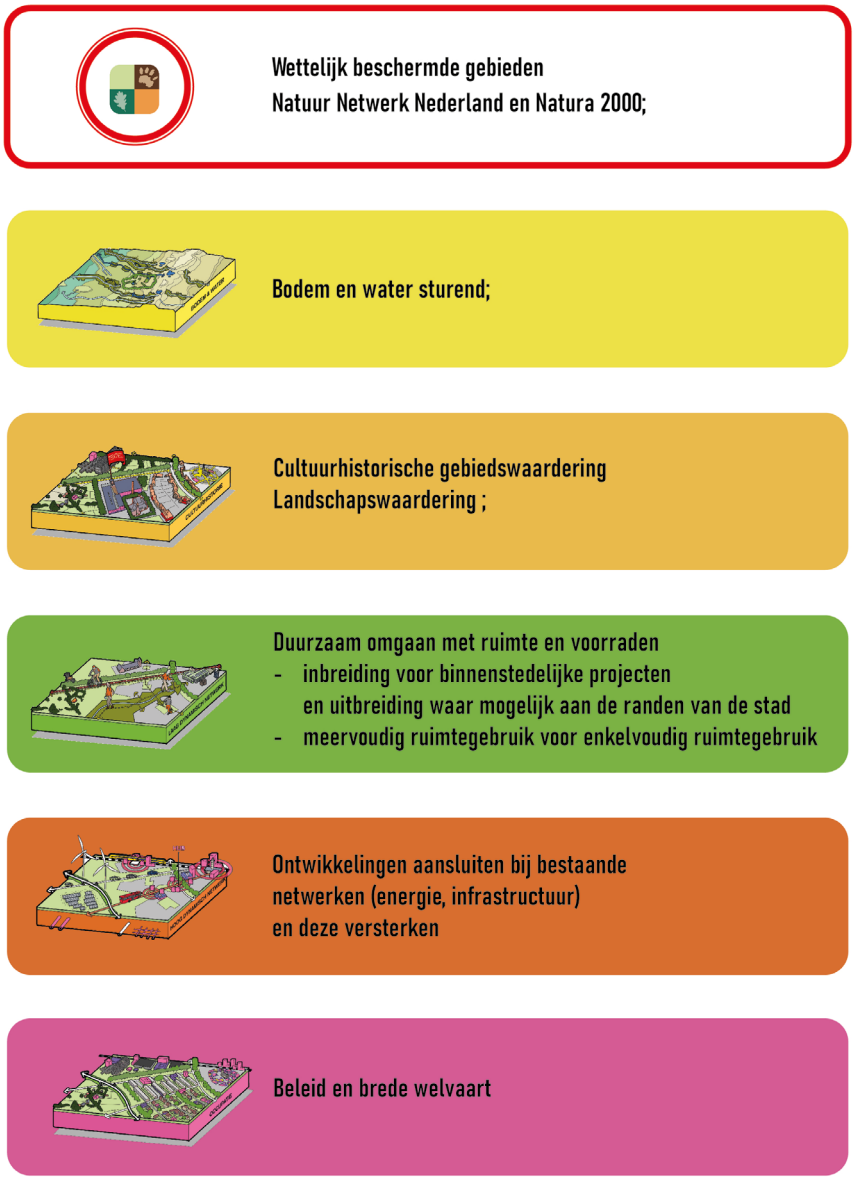

AFWEGINGSCHEMA LOCATIEKEUZE STEDELIJKE ONTWIKKELINGEN

Bij keuzes voor stedelijke ontwikkeling kijken we niet alleen naar beleid, maar ook naar de uitgangspunten van de lagenbenadering.

Om deze afweging goed te kunnen maken, werken we met een schema. In het schema werk je van boven naar beneden bij het analyseren van de lagen. Hoe lager je in het schema komt, hoe meer afwegingsruimte er is.

Beleid en de lagenbenadering leidt tot de keuze voor elementen van bronpuntenstad en internationale corridorstad. Dat geeft dit integrale toekomstbeeld.

P+R
P+R

LANDGOED ENSCHEDE - GROEN IS ALTIJD DICHTBIJ

Het landschap in Enschede is één van onze grootste schatten. We stellen mens, plant en dier centraal. Het groen is altijd dichtbij. Door slimme groene en blauwe verbindingen is Enschede een stad waar je altijd buiten bent. Het groen reikt tot diep in de stad en de dorpen via de zogenaamde groene wiggen.

Enschede kent de hoogste landgoederendichtheid van Nederland. Naast deze rijkheid aan landgoederen speelt het landelijk gebied een essentiële rol in ons dagelijks leven. Zo dient het voor voedselproductie, recreatie en fungeert het als bron van leven voor onze flora en fauna. Het landelijk gebied is onmisbaar voor het leggen van de grote ruimtelijk puzzel. Diverse transitieopgaven en maatschappelijke vraagstukken kunnen we oplossen door gebruik van het landelijk gebied. Denk aan de energietransitie, de landbouwtransitie en de zoektocht naar biologische en circulaire bouwmaterialen. Het groen van Enschede is hiermee altijd dichtbij èn altijd noodzakelijk.

Ook in stedelijk gebied zijn de groenblauwe netwerken belangrijk. Voor onze bestaande en toekomstige inwoners draagt het landschap enorm bij aan een gezonde en fijne leefomgeving. Evenals een groen ingerichte openbare ruimte in de bestaande stad. Met uitdaging om meer te bewegen, elkaar te ontmoeten en naar elkaar om te zien. Een leefomgeving die ook geschikt is voor planten en dieren. Zodat we onze biodiversiteit vergroten en inzetten op bescherming en herstel van de natuur.

INNOVATIEF ENSCHEDE - GROOTSTEDELIJKE DYNAMIEK

Enschede is de grootste stad van Overijssel en groeit de komende jaren door. Een stad is altijd in beweging. Fysiek, communicatief en digitaal. We kiezen ervoor om opgaven en groeiambities te koppelen aan bestaande netwerken.

In dit thema beschrijven we hoe we de innovatie- en agglomeratiekracht van Enschede vergroten. Hoe we van ons stedelijke gebied van aan elkaar gegroeide dorpen en buurtschappen, een fijne stad vormen. Hoe we zorgen voor een goede bereikbaarheid en hoe we ons verplaatsen van a naar b. Hoe we werken en kennis over innovaties gebruiken, hoe onze relaties met de rest van de wereld zijn en welke randvoorwaarden nodig zijn op het gebied van energie in stad en buurt.
We gaan experimenten hierbij niet uit de weg.

CENTRUMSTAD EUREGIO - ONDERSCHEIDENDE (GROOT)STEDELIJKE LEEFMILIEUS

Onze ambitie is om meer stedelijkheid toe te voegen en onze positie als internationale universiteitsstad uit te bouwen. Enschede als compacte stad met diverse leefmilieus blijft daarbij het uitgangspunt.

Door te kiezen voor het motto ‘inbreiden gaat voor uitbreiden’ behouden we die compactheid. In dit thema vertellen we waar en hoe onze ambities op het gebied van groei van inwoners, de benodigde woningbouw, werkgelegenheid en voorzieningen een plek krijgen.

Er is niet alleen een rol weggelegd voor de ‘hotspots’. Ook in veel bestaande wijken van Enschede voegen we woningen toe en worden wijken stedelijker. Dit houdt in dat we op zoek gaan naar een mix van functies in wijken.

FUNDAMENT VAN DE STAD - BRON VAN LEVEN

Water is de bron van al het leven. Zonder water kunnen planten niet groeien en kunnen mensen en dieren niet overleven. Water is onmisbaar en lijkt vanzelfsprekend, maar het is ook steeds schaarser en kostbaarder. Dit thema gaat dus letterlijk over het fundament en de bron van ons bestaan: het bodemleven en de waterdynamiek in de ondergrond. Dit goed in kaart brengen en oog hebben voor de mogelijkheden en onmogelijkheden van die ondergrond zorgt voor een stevige basis voor alles wat we doen. Het draagt bij aan een robuuste toekomstige ontwikkeling van Enschede en aan het herstellen van bestaande (landschappelijke) structuren.
Dat betekent dat we onze ruimtelijke opgaven aanpassen aan de natuurlijke systemen van bodem en water. En niet andersom.
We kiezen voor Enschede als sponsstad. Dat betekent dat de stad op een natuurlijke wijze zoveel mogelijk water vasthoudt met behulp van beplanting en natuurlijke processen.

FUNDAMENT VAN DE STAD

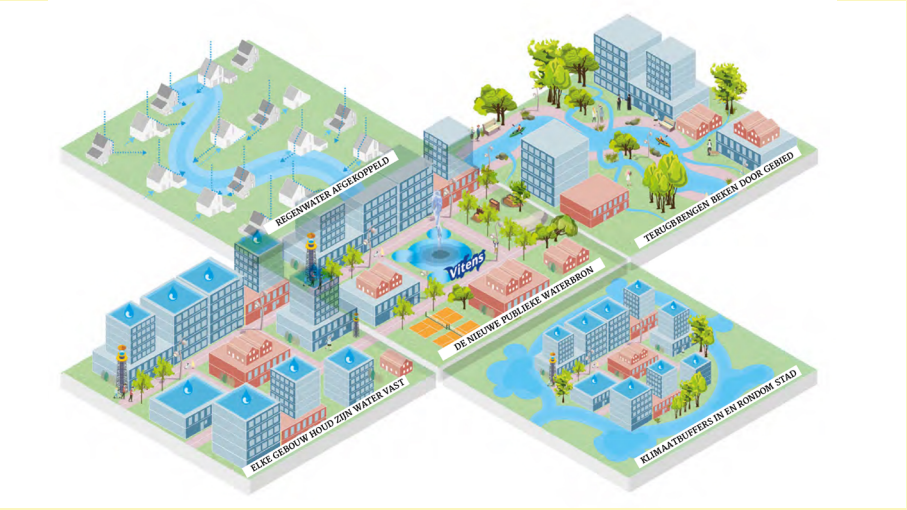
BRON VAN LEVEN

FUNDAMENT VAN DE STAD - BRON VAN LEVEN

Enschede ligt in een landschap op en aan de hoge stuwwal van Twente die door een opgestuwde ijsmassa is ontstaan. De stuwwal is de bron van talrijke kleine beken. Deze beken zijn nog steeds als beekdalen in de ondergrond aanwezig. Ook al is het watersysteem boven de grond behoorlijk aangepast aan de stedelijke behoeften van de mens.

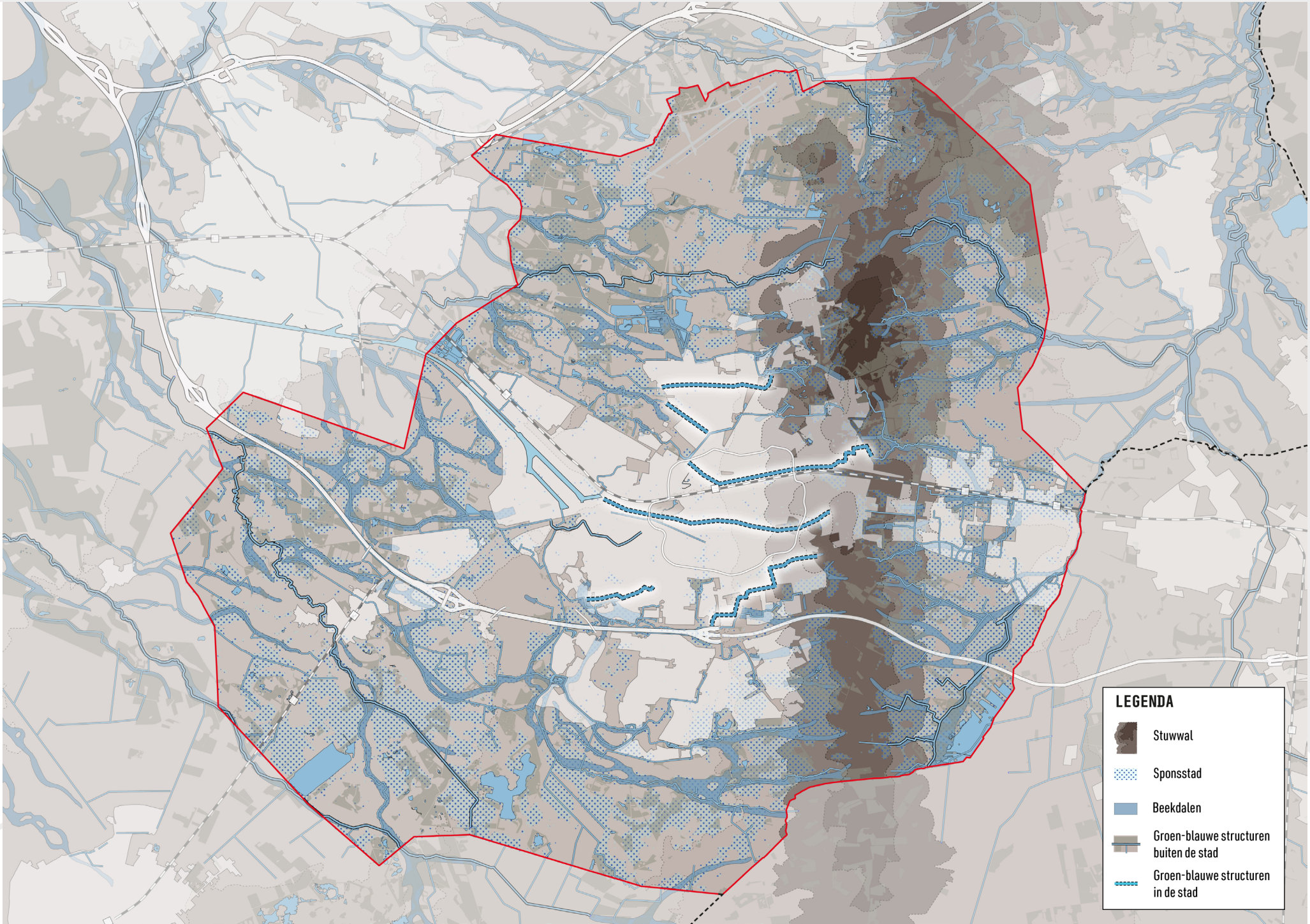
In de stad is het oude bekensysteem daardoor bijna verdwenen. We brengen dat nu langzaam terug. De stuwwal bepaalt ook welke kant het water op stroomt. Ten oosten van de stuwwal stroomt het naar Duitsland en de Dinkel. Westelijk van de stuwwal is de weg langer en stroomt het water uiteindelijk in de Regge en Vecht.

De grote klimaatveranderingen die wij verwachten zijn een grote uitdaging voor Twente en Enschede. Extreme neerslag, hitte en droogte vragen om een aanpassing in ons denken. We laten bodem en het watersysteem sturend zijn voor de komende ontwikkelingen. We werken aan een toekomstbestendig en robuust fundament voor onze gemeente gebaseerd op de essentiële geomorfologische omstandigheden.

Bron: STAD EN WATER TWENTE 2075

We kunnen het water het beste bewaren en vasthouden op de plek waar het de grond raakt. Verspreid kan het water geïnfiltreerd worden in de bodem. De zandbodem is op veel plekken geschikt om water te verzamelen en vast te houden, mits het water de tijd krijgt om de bodem in te zakken. Sterke vertraging van de afvoer van water naar beken of riolen is dan nodig. In de stad betekent dit aandacht voor bestrating, bodembewerking en omgang met het reliëf. Fraaie voorbeelden bestaan al, zoals beken die weer ruimte krijgen (Stadsbeek).

LEGENDA
Stuwwal
Sponsstad
Beekdalen
Groen-blauwe structuren buiten de stad
Groen-blauwe structuren in de stad

RICHTINGGEVENDE UITSPRAKEN DIE REIKEN TOT 2050

Wij houden rekening met de hoogteligging en ondergrond van Enschede. Daarom passen we onze ruimtelijke ontwikkeling aan op het natuurlijk systeem van bodem en water. Ook herstellen we beken en geven ruimte aan vergroenen en vernatten in het stedelijk gebied.

Grote delen van onze Enschedese groenblauwe structuur horen bij het Natuurnetwerk Nederland. We werken dit verder uit naar nieuwe groenblauwe structuren en versterken het groenblauwe netwerk ook buiten de stad.

We versterken de sponswerking van de ondergrond. Zo houden we water voor mens, plant en dier beter vast. Dat doen we om verdroging tegen te gaan en onze drinkwatervoorziening te borgen. Waar mogelijk creëren we door stedelijke vernieuwing en transformatie meer ruimte voor groen en blauw op verschillende wijzen.

HIER WERKEN WE NU AL AAN

Het groenblauwe netwerk is de nieuwe structuurdrager die terugkomt in de inrichting van de stad. We passen de inrichting van de stad zo goed mogelijk aan om maximaal ruimte te bieden aan een optimaal verloop van dat groenblauwe netwerk. En we gebruiken de kansen die dit biedt voor de opgaven Verstedelijken en Vergroenen.

Beekdalen zijn op basis van bodem en water bijvoorbeeld onlogische plekken om te bouwen. We kijken voor de stedelijke ontwikkeling eerst naar gebieden die vanuit de ondergrond geschikt zijn. Zo kunnen we het natuurlijke systeem goed herstellen.

LAND-GOED ENSCHEDE

GROEN IS ALTIJD DICHTBIJ

LAND-GOED ENSCHEDE - GROEN IS ALTIJD DICHTBIJ

We zijn zuinig op onze unieke groene kwaliteiten, ons landelijk gebied en onze landgoederen. Typisch voor een landgoed is de mix van maatschappelijke, economische, agrarische, ecologische en recreatieve functies. Groen heeft dus veel verschillende waarden.

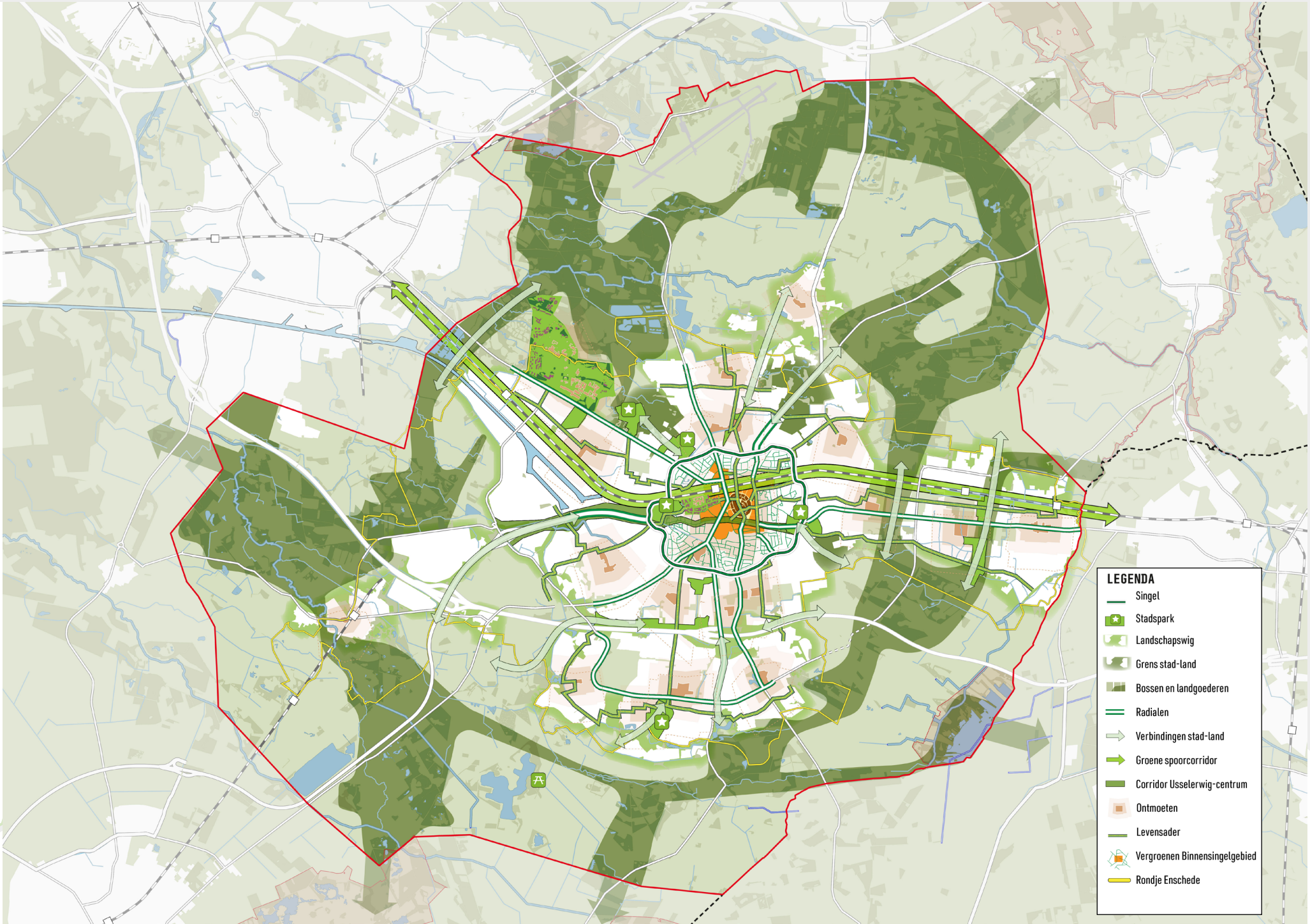
In Enschede is er op veel plekken op korte afstand van wonen toegang tot een groene omgeving. Maar groen is niet overal aanwezig. We missen het groen juist op de plekken waar we het nu en in de toekomst nodig hebben. Er liggen grote opgaven op het verminderen van hittestress en het bevorderen van gezond gedrag.

Door de druk van mens en bedrijvigheid is de biodiversiteit afgenomen. Die is juist van belang voor al het leven. Tegelijkertijd hebben inwoners een grote wens om meer groen in hun nabijheid te hebben. Een gezonde en aantrekkelijke stad is afwisselend, zonder veel hinder en gevaar, en nodigt uit tot verblijf. De voetganger en fietser voelen zich er prettig en veilig.

Lopen maakt ons gezonder en onze woon- en werkomgeving levendiger en aantrekkelijker. Het stimuleert de lokale economie, het toerisme en de sociale samenhang. Daarom investeren we in een robuust en samenhangend groenblauw netwerk zodat in de hele stad de verbindingen zichtbaar en voelbaar zijn.

We zetten in op Enschede als één groot groen park waarin kwalitatief groen altijd dichtbij is. Dat noemen we Land-Goed Enschede en het beschrijft hoe we de structuren voor mens, plant en dier in de stad beschermen, in stand houden en ontwikkelen.

LEGENDA
Singel
Stadspark
Landschapswig
Grens stad-land
Bossen en landgoederen
Radialen
Verbindingen stad-land
Groene spoorcorridor
Corridor Usselerwig-centrum
Ontmoeten
Levensader
Vergroenen Binnensingelgebied
Rondje Enschede

RICHTINGGEVENDE UITSPRAKEN DIE REIKEN TOT 2050

We beschermen, verzorgen het groen en investeren in de groene waarden die er zijn. Zo investeren we in de herkenbaarheid van de Singel. En in het eigen karakter van onze stadsparken en de kenmerkende wiggen. Dat zijn de Hengelose wig in het noordwesten, de Oldenzaalse wig in het noordoosten en de Eschmarke wig in het zuidoosten. We respecteren de heldere grens tussen stad en land en versterken deze waar wenselijk.

We investeren ook in de bossen en landgoederen. In het landelijk gebied werken we aan de bossenstrategie. Dat doen we door het ontwikkelen van bos en landschapselementen.

We houden de noord-zuid verbindingen over het spoor als onderdeel van Natuurnetwerk Nederland in stand. Dit zijn ecozones waar we mogelijkheden voor versterking en verbreding onderzoeken. Daarbij willen we het groen beter gebruiken en zorgen voor meer zichtbaarheid van groen. Langs de spoorlijn ontwikkelen we een robuuste oost-west corridor als groenblauwe ader door de stad voor mens, plant en dier.

De herkenbaarheid van onze radialen versterken we door te vergroenen. En we versterken de recreatieve route 'Rondje Enschede'. Dat doen we met meer goed toegankelijke verbindingen tussen stad en landelijk gebied voor wandelaars en fietsers vanuit de wijken.

We bouwen groen en bouwen aan meer kwalitatief groen. Elke ruimtelijke ontwikkeling moet kwaliteit toevoegen voor de thema's van Land-Goed Enschede. Om dat te borgen maken we kaders voor de nabijheid van groen voor de inwoner.

Door het toevoegen van groen en water verminderen we hittestress. Er komt schaduw op belangrijke looproutes en er is meer groen in de wijk. We gebruiken lopen en fietsen als verbindende factor en stimuleren bewegen door het vergroenen van 'levensaders'. Dit zijn doorgaande routes die ruimte bieden voor ontmoeten. De levensaders lopen door de wijken en tussen stad en landelijk gebied voor wandelaars en fietsers.

We vergroten de biodiversiteit en ontwikkelen altijd en overal natuur inclusief. Zo gaan we de Usseler wig ontwikkelen als volwaardige groene corridor, langs het havengebied, via Kop Westerval en Volkspark, ten zuiden langs het centrum richting de Eschmarke wig.

RICHTINGGEVENDE UITSPRAKEN DIE REIKEN TOT 2050

De ruimte die auto parkeren inneemt in de openbare ruimte rond het centrum is onhoudbaar. Om een leefbare, aantrekkelijke en bereikbare stad te zijn, willen we auto parkeren zoveel mogelijk aan de randen van de stad of in de gebouwde voorzieningen in de stad concentreren. De ruimte die daardoor vrijkomt, gebruiken we om groen en water ruimte te geven

We bieden inwoners keuzes die het makkelijk maken om gezonder te leven. Dat betekent dat we toegang moeten bieden tot een stimulerende leefomgeving. Een leefomgeving die uitdaagt tot sporten, bewegen, spelen en ontmoeten voor alle leeftijden. Daarom stellen we verblijfskwaliteit en beleving voorop in de stedelijke ontwikkeling en zorgen we voor ontmoetingsmogelijkheden. Dat doen we door de voorzieningen en de sociale veiligheid in de wijken op peil te houden. Daarmee creëren we samen een sterke sociale infrastructuur.

HIER WERKEN WE NU AL AAN

Wij ontwikkelen de groene spoorcorridor als drager van de verstedelijking in de SHE. Door stedelijke vernieuwing en transformatie van gebieden creëren we meer ruimte voor groen, blauw, voetgangers en fietsers. Dat doen we specifiek in de gebieden Kennispark, Twekkelerveld, Rigtersbleek, Kop Westerval, Schuttersveld en het verdere Binnensingelgebied.

Bij de ontmoetingsplekken van onze gemeente (grote voorzieningenclusters en winkelcentra) geven we meer ruimte aan groen en voetgangers. Tussen de bronpunten en ontmoetingsplekken ontwikkelen we groene levensaders.

Door de groene aankleding ontstaan klimaatadaptieve straten, die zorgen voor een fijn gevoel en bijdragen aan de klimaatdoelstellingen. Daarnaast zetten we in op meer stedelijkheid door verdichting. Die ruimte vinden we door auto parkeren op straat te verminderen.

INNOVATIEF ENSCHEDE

GROOTSTEDELIJKE DYNAMIEK

INNOVATIEF ENSCHEDE - GROOTSTEDELIJKE DYNAMIEK

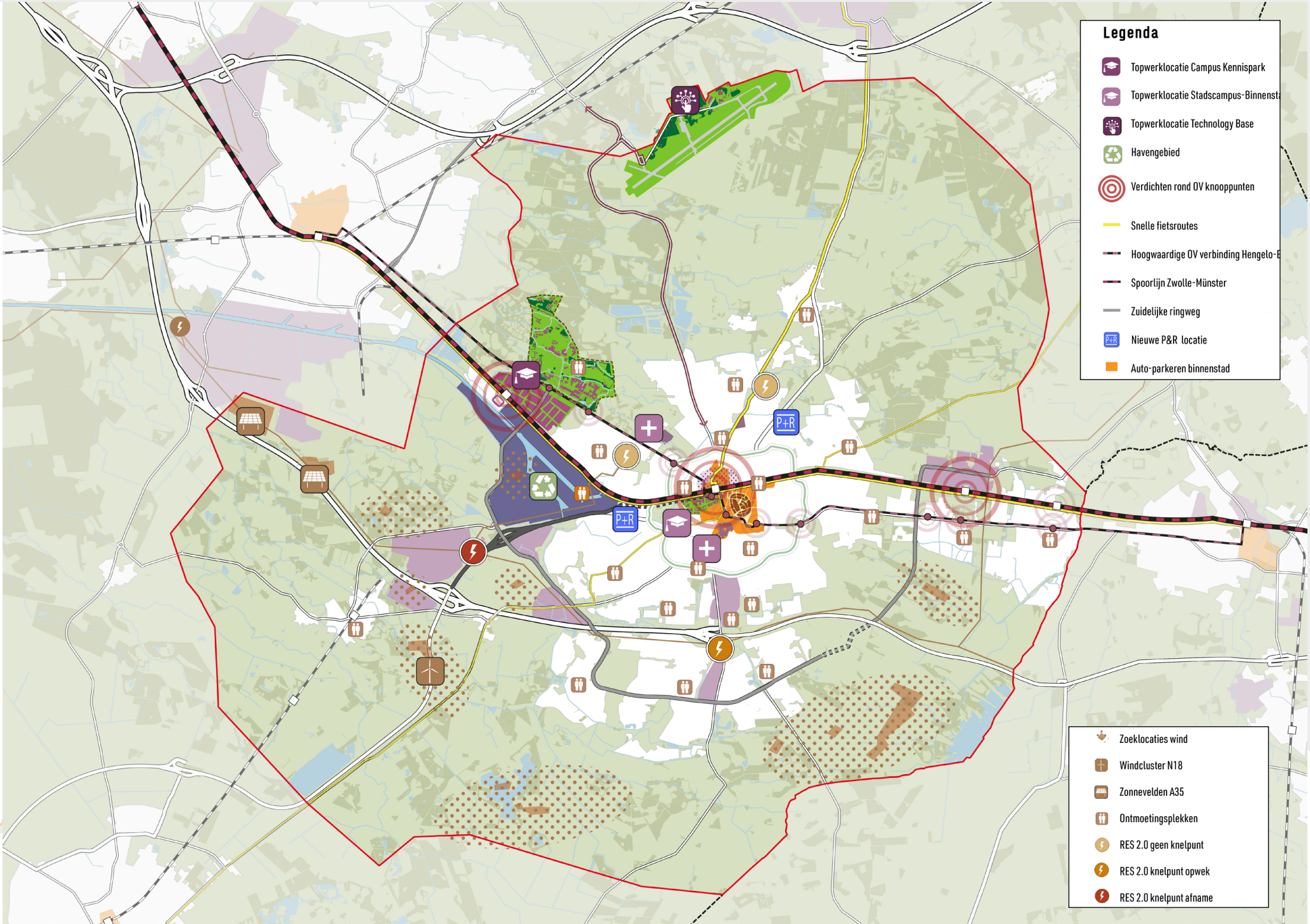
Enschede is het hart van de groene, vernieuwende technische regio van Twente. We zijn onderzoekend en vernieuwend en daardoor aantrekkelijk. Die aantrekkings- en innovatiekracht willen we vergroten. Dat doen we door een aantal zaken samen te brengen en te clusteren. We brengen organisaties, kennis, vaardigheden en ervaring van werknemers bijeen en verbeteren onze internationale verbindingen en bereikbaarheid. Dan kan er een kruisbestuiving tussen organisaties ontstaan die betere producten en diensten oplevert. En daarmee onze kwaliteit van leven kan verbeteren.

We willen innovatieve oplossingen voor de uitdagingen van nu en de toekomst stimuleren. Daarom versterken en ontwikkelen we onze bestaande innovatieclusters. Dat zijn de plekken waar nu vernieuwende bedrijven bij elkaar zitten.

Onze stad staat niet op zichzelf, maar is onderdeel van verschillende netwerken. Denk aan netwerken voor vervoer, energie en communicatie. Die netwerken zijn extra belangrijk omdat we aan de grens liggen, een universiteit en hogeschool hebben. Bovendien zijn ze van levensbelang voor het goed functioneren van het dagelijks leven in onze stad. Die netwerken zijn continu in beweging.
Zo werken we aan beter en slimmer (openbaar) vervoer en aan het delen van vervoersmiddelen (Mobility as a Service, MaaS). Denk bij dit laatste aan fietsen, scooters en auto's die je via een app kunt gebruiken (en betalen).

We zitten midden in een energietransitie en zetten in op het opwekken van duurzame energie en nieuwe energienetwerken in wijken. Ook dit willen we op innovatieve wijze vormgeven. In Enschede zit technologie in ons DNA daarom ontwikkelen, testen en gebruiken we producten en diensten samen met eindgebruikers. Zo komen onderzoek, onderwijs, productie en gebruik samen.

Legenda
Topwerklocatie Campus Kennispark
Topwerklocatie Stadscampus-Binnenst
Topwerklocatie Technology Base
Havengebied
Verdichten rond OV knooppunten
Snelle fietsroutes
Hoogwaardige OV verbinding Hengelo-E
Spoorlijn Zwolle-Münster
Zuidelijke ringweg
Nieuwe P&R locatie
Auto-parkeren binnenstad
P+R
Zoeklocaties wind
Windcluster N18
Zonnevelden A35
Ontmoetingsplekken
RES 2.0 geen knelpunt
RES 2.0 knelpunt opwek
RES 2.0 knelpunt afname

RICHTINGGEVENDE UITSPRAKEN DIE REIKEN TOT 2050

We beschermen en koesteren de unieke (cultuurhistorische) kwaliteiten van de Universiteit Twente en Saxion Hogeschool. De campus van de Universiteit Twente (UT) en het Business & Sciencepark (B&S Park) laten we versmelten tot het Kennispark Twente. Dat is een internationaal toonaangevend innovatiedistrict. We zetten de koers van de structuurvisie Kennispark voort en bouwen aan een continu in beweging zijnde campus.

Rondom hogeschool Saxion ontwikkelen we onze stadscampus Connect-U Twente tot een samenhangend gebied met een eigen ruimtelijk profiel. Op de stadscampus worden innovaties en nieuwe kennis praktisch toegepast. Dat doen studenten en onderzoekers van Saxion Hogeschool en ROC in samenwerking met ondernemers en bedrijven. Het MST is een belangrijke partner voor medische toepassingen en medisch onderzoek. De gevestigde specialisaties zoals medische technologie en chiptechnologie bouwen we verder uit tot internationaal toonaangevende clusters binnen Europa.

We gaan de verstedelijking concentreren rondom OV-knooppunten en op buurtniveau bij ontmoetingsplekken. Bij inwonergroei ontwikkelen we de beschikbaarheid van cultuur, ontmoetingsplekken, (sport- en spel) voorzieningen evenredig mee. Hierbij houden we onder andere rekening met normen voor geluidsoverlast en luchtkwaliteit.

Zo ontwikkelen we Enschede's sterke kanten en bieden we de meeste voorzieningen voor (nieuwe) inwoners. En hoeven we minder nieuwe infrastructuur of voorzieningen aan te leggen bij het ontwikkelen van projecten.

Met deze manier van werken sluiten we aan bij wat het Rijk en Provincie van ons vragen in hun Omgevingsvisies. Een hogere dichtheid en nabijheid binnen een geconcentreerd gebied van mensen, kennis, kapitaal en koopkracht) heeft verschillende voordelen:

- concentratie biedt kansen voor een meer divers en aantrekkelijker voorzieningenaanbod;
- concentratie van mensen, kennis en kapitaal leidt tot innovaties en nieuwe ideeën;
- er profiteren meer mensen van verbeteringen in infrastructuur.

RICHTINGGEVENDE UITSPRAKEN DIE REIKEN TOT 2050

We gaan onze economische clusters versterken om onze innovatiekracht verder te vergroten. Om dat te ondersteunen stellen we gebiedsprofielen op voor werklocaties en sturen op de juiste functies. De aanwezigheid van de luchthaven met landingsbaan is een unieke en waardevolle asset voor de stad en regio. Technology Base biedt ondernemers de ruimte en de faciliteiten voor de ontwikkeling van innovaties, proefproductie en industrieel onderzoek.

Voor de groei van het medisch technische cluster in Enschede is nabijheid van en verbinding met partners een grote meerwaarde. Net als in het MST maakt 't Roessingh gebruik van innovaties die op het Kennispark ontwikkeld worden. Daarnaast heeft zij eigen onderzoeksprogramma's voor revalidatie.
De Creatieve Campus (CeeCee) in Roombeek gaat zich verder ontwikkelen tot een grote speler op het gebied van ICT en online dienstverlening. Dit is de plek waar de creatieve (online) industrie floreert.

Het Havengebied koesteren we met haar mogelijkheden voor circulaire economie. Circulaire economie is duurzame economie waarin we bijna geen afval maken doordat we grondstoffen opnieuw gebruiken. Ook koesteren we de watergebonden bedrijvigheid en bijbehorende milieuruimte van het Havengebied. We willen deze ruimte en de specifieke kwaliteiten gebruiken voor de transitie naar een circulaire economie.

De groeiende vraag naar bedrijfsruimte die in het Havengebied speelt, gaan we op twee manieren oplossen:

- we maken beter gebruik van de huidige ruimte;
- we bieden alternatieve locaties aan voor bedrijven die minder passen in het profiel van het Havengebied.

Wij gaan investeren in het sluiten van de zuidelijke ringweg, door de Broekheurne-ring aan te sluiten op de N35. De N35 wordt de sleutel voor het reduceren van het autoverkeer in het centrum. Ook willen we de doorstroming op de N35 in het oosten van onze stad verbeteren.

We gaan verdichten door mensen en verschillende activiteiten te concentreren. Dat vergroot onze aantrekkelijkheid. Een randvoorwaarde voor de verdere verstedelijking van Enschede is een betere infrastructuur. Daarom versterken we de externe bereikbaarheid van onze werkgebieden en investeren wij in ons openbaar vervoer.

RICHTINGGEVENDE UITSPRAKEN DIE REIKEN TOT 2050

We gaan de aanleg van de spoorlijn Zwolle-Münster doortrekken en versnellen de treinverbinding met Arnhem. Samen met Hengelo gaan we een snellere, vaker rijdende en comfortabelere OV-verbinding in de spoorzone tussen onze steden ontwikkelen. Dit is de drager van de mobiliteitstransitie in de SHE. Later onderzoeken we of we deze verbinding kunnen doortrekken, naar het (zuid)oosten.

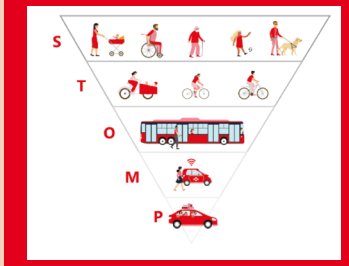
Langs deze lijn verstedelijken we door te verdichten en verschillende functies (denk aan wonen-werken) te mengen. Daar waar mensen, kennis, kapitaal en koopkracht samenkomen ontstaat ontwikkeling en ruimte voor innovatie. Dat versterkt onze agglomeratiekracht.

We houden de bereikbaarheid voor auto's waar nodig op peil. En zetten in op P&R om goed bereikbaar te blijven voor auto's vanuit de hele EUREGIO. Met het Rijk investeren we in een nieuwe publieke parkeergarage bij station Enschede.

We stimuleren STOMP met als instrumenten P&R locaties en mobihubs. Een mobihub is een plek waar verschillende vervoersopties samenkomen. Bij zo'n hub stap je over van het ene naar het andere vervoersmiddel. Je parkeert bijvoorbeeld je auto en gaat met een elektrische fiets verder de stad in.

We wilen een dekkend netwerk en gaan investeren in buurt- en wijkmobihubs in de hele stad. Belangrijk hierbij zijn invalswegen en stations, het spoor en de verbindingen tussen de bronpunten. Waar mogelijk koppelen we hier ook logistieke hubs voor last mile logistics aan. Dat zijn de laatste kilometers die goederen afleggen naar de eindgebruiker.

We blijven investeren in het fietsnetwerk en schoner verkeer. We laten ons fietsnetwerk meegroeien met de stad en de gemeenten rondom ons. We zetten blijvend in op uitbreiding van schoon- en emissieloos vervoer. Waterstof gaat een rol spelen als energiedrager voor bepaalde soorten industrie en bij zwaar transport.

Bij keuzes voor verdeling van de openbare ruimte kiezen we voor STOMP: eerst stappen, trappen, dan openbaar vervoer, mobiliteitsdiensten en uiteindelijk personenauto's. De S voor lopen en de T voor fietsen zijn als richtinggevende uitspraken opgenomen in Land-Goed Enschede. In Innovatief Enschede gaan we in op het openbaar vervoer, mobiliteitsdiensten en autoverkeer.

RICHTINGGEVENDE UITSPRAKEN DIE REIKEN TOT 2050

We geven voorrang aan zon op het dak. Hierbij volgen we de voorkeursvolgorde van het Rijk en de zonneladder van de provincie. Tegelijkertijd investeren we in het opwekken van zonne-energie op parkeerterreinen en langs infrastructuur. We zijn terughoudend bij het toestaan van nieuwe zonneparken in Enschede zuidoost en zoeken naar goede verdeling tussen zon en wind. Daarom houden we dit gebied vooralsnog vrij van andere ontwikkelingen.

Wij concentreren het opwekken van windenergie in het zuidwesten bij knelpunt Middenspanning Station (MS) Marssteden en respecteren voorlopig alle zoeklocaties voor windenergie. We houden rekening met de beperkingen van het MS Wesselerbrink. Daarnaast zetten we fors in op energiebesparing bij woningen, bedrijven en maatschappelijke voorzieningen.

We voorkomen netcongestie door opwek en verbruik op elkaar af te stemmen (qua ruimte en tijd). Bij grootschalige opwek houden we rekening met wat het bestaande netwerk kan. Daar kijken we naar bij het realiseren van nieuwe woonwijken en bedrijventerreinen. Ook zetten we in op het realiseren van energiehubs.

We plaatsen batterijen en realiseren lokale energiehubs om lokaal opgewekte stroom ook lokaal te benutten. Deze hubs realiseren we in verschillende wijken, op bedrijventerreinen en andere gemeenschappelijke locaties.

We faciliteren de uitbreiding van het energienetwerk. En we stellen integrale gebiedsplannen op voor de totale energieopgave. Hierbij zorgen we voor een goede combinatie van alle opgaven in het gebied.

Onze Transitievisie Warmte geeft voor elke wijk of bedrijventerrein aan wat het meest kansrijke alternatief is voor de huidige warmtevoorziening. We faciliteren de ruimte die nodig is voor het aardgasvrij maken van wijken en bedrijventerreinen.

We hebben te maken met netcongestie. Dat betekent dat we meer energie opwekken dan het elektriciteitsnet kan verwerken. Dat maakt het moeilijker om overal wind- en zonne-energie op te wekken. Netwerkbedrijven proberen zo snel mogelijk extra ruimte te realiseren, maar kunnen de ontwikkeling van wind- en zonneparken niet bijhouden. Als gemeente blijven we in gesprek met de netbeheerder, zodat we onze afspraken over duurzame opwek na kunnen komen.

HIER WERKEN WE NU AL AAN

We concentreren onze verdichting eerst rondom de OV-knooppunten en versterken het openbaar vervoer in Enschede. Zo verbinden we Technology Base met het Kennispark door openbaar vervoer.

Voor bereikbaarheid van het noordwesten van onze stad (Kennispark, UT en Havengebied) werken we samen met Hengelo aan betere bereikbaarheid. Hengelo onderzoekt daarom de verbinding tussen Enschedesestraat en A1 via Groot Driene.

Bron: Jeroen Nieuwhuis

CENTRUMSTAD EUREGIO

ONDERSCHEIDENDE (GROOT) STEDELIJKE LEEFMILIEUS

CENTRUMSTAD EUREGIO - ONDERSCHEIDENDE (GROOT)STEDELIJKE LEEFMILIEUS

In 2025 bestaat onze stad 700 jaar. In onze rijke geschiedenis zijn diverse woon- en werkgebieden ontstaan, veranderd en soms ook verdwenen. Enschede heeft veel verschillende inwoners, die verschillende dingen doen. Die diversiteit en verscheidenheid bepaalt hoe onze stad er economisch, sociaal en cultureel uitziet. Het zorgt voor prachtige stadsparken en levendigheid in de stad. We hebben een bruisende binnenstad die van betekenis is voor een grote (EU)regio.

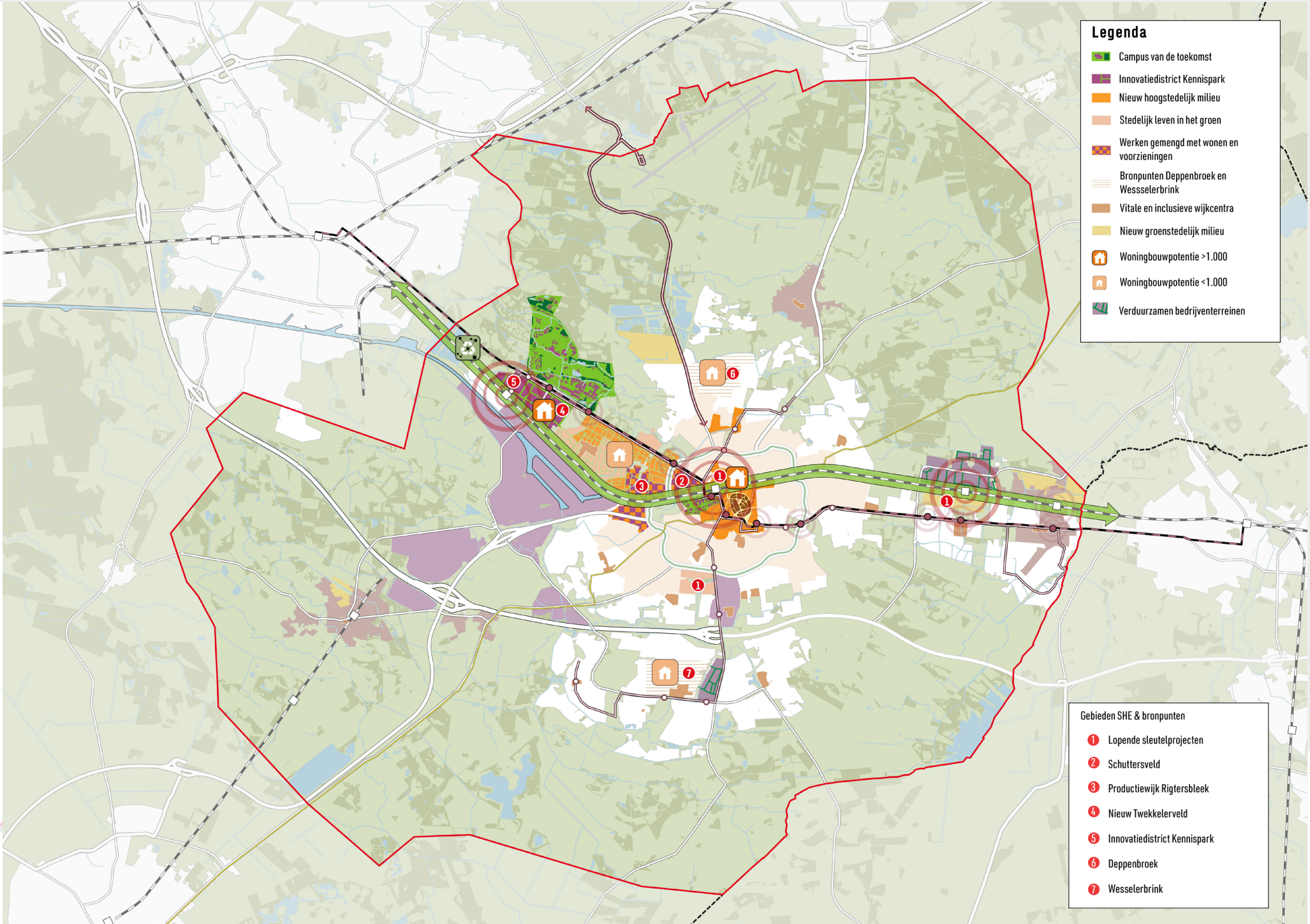
Enschede gaat groeien en daar bereiden we ons op voor. Samen met Hengelo werken we aan de SHE, het meest dynamische gebied van Twente. Daarbij kijken we naar de OV-verbinding en ook naar wonen, werken en andere functies in dit gebied. Samen met Almelo en Hengelo werken we aan een regionale stedelijke investeringsagenda om het hoog stedelijke woon- en werkklimaat in Twente te versterken.

Constante factor is ons mooie buitengebied. De natuur, landbouw en onze landgoederen bepalen de kwaliteit van ons buitengebied. De parel in ons unieke erfgoed is de Campus Universiteit Twente. Een innovatieve campus ingebed in een oud landgoed en het Twentse coulisselandschap. Een mooi voorbeeld van verschillende functies binnen één gebied.

We beschermen en koesteren ons buitengebied en kiezen voor duurzaam omgaan met ruimte en voorraden. We willen uitbreiding van de stad in het buitengebied zoveel mogelijk voorkomen. Daarom bouwen we aan een compacte stad in het groen. Dat doen we door vooral in de stad te verdichten. Juist waar mensen en functies samenkomen, is de dynamiek te vinden.

We vergroten de diversiteit aan functies (veilige woon- en werkplekken) in de stad. Ook voegen we nieuwe leefmilieus toe. Dat doen vooral in de corridor, bij bronpunten en ontmoetingsplekken. We ontwikkelen meer stedelijkheid en dynamiek. Dat doen we ook voor de huidige inwoners. Daarom vinden we het belangrijk om de goede basis die er in de wijken is op orde te houden.

De combinatie van voorzieningen maakt onze stad aantrekkelijk voor bewoners en bezoekers. De internationalisering van bedrijven en ons hoger onderwijs helpen onze positie in de Euregio en in de wereld te versterken. Dat doen we op een manier en met een omvang die bij Enschede past.

Legenda
Campus van de toekomst
Innovatiedistrict Kennispark
Nieuw hoogstedelijk milieu
Stedelijk leven in het groen
Werken gemengd met wonen en voorzieningen
Bronpunten Deppenbroek en Wessselerbrink
Vitale en inclusieve wijkcentra
Nieuw groenstedelijk milieu
Woningbouwpotentie >1.000
Woningbouwpotentie <1.000
Verduurzamen bedrijventerreinen
Gebieden SHE & bronpunten
1 Lopende sleutelprojecten
2 Schuttersveld
3 Productiewijk Rigtersbleek
4 Nieuw Twekkelerveld
5 Innovatiedistrict Kennispark
6 Deppenbroek
7 Wesselerbrink

RICHTINGGEVENDE UITSPRAKEN DIE REIKEN TOT 2050

We beschermen en ontwikkelen onze unieke kwaliteiten. Bij locatiekeuzes binnen en buiten bestaand stedelijk gebied kijken we naar:

1: Natuur Netwerk Nederland en Natura 2000;

2: lagenbenadering: bodem en water sturend;

3: cultuurhistorische gebiedswaardering;

4: duurzaam omgaan met ruimte en voorraden;

- a: inbreiding voor binnenstedelijke projecten en uitbreiding waar mogelijk aan de randen van de stad,
- b: meervoudig ruimtegebruik voor enkelvoudig ruimtegebruik.

5: landschapswaardering;

6: ontwikkelingen laten aansluiten bij bestaande netwerken (energie, infrastructuur) en deze versterken.

We beschermen de unieke erfgoedwaarden van de universiteitscampus en faciliteren de groei ervan voor de toekomst. Door het bieden van extra woon- en werkruimte in de stad sparen we ons landschap. Ook voorkomen we dat reisafstanden groot worden. We ontwikkelen leefconcepten waarin we woonwensen van mensen en ontwikkelingsvragen van bedrijven zoveel mogelijk in stedelijke leefmilieus mogelijk maken. Die stedelijke groei vindt plaats in de corridor, de bronpunten en rondom ontmoetingsplekken in buurten.

We investeren in de aantrekkelijkheid van de stad voor jong talent. Dat doen we door voorzieningen te realiseren via woningbouw, cultuur, evenementen, vrijetijd, city marketing en sport.

Bijna 22% (35.000 inwoners) van onze bevolking is student.
Enschede studentenstad moet overal in de SHE voelbaar zijn. Daarom gaan we functies voor studenten zoals werkplekken, horeca en wonen mengen. Dat doen we op logische plekken om zo het gevoel van een studentenstad te vergroten.

In de SHE maken we het innovatieve karakter van Enschede meer zichtbaar voor talent, bedrijven en bezoekers. Dat doen we door uitvoering te geven aan de gebiedsstrategie van het Kennispark. En door langs en op knooppunten in de SHE-ruimte te plannen voor nieuwe bedrijven, startups en creatieve broedplaatsen.

Bron: Tom brughuis ; Strijp-S

RICHTINGGEVENDE UITSPRAKEN DIE REIKEN TOT 2050

Wij ontwikkelen nieuwe en onderscheidende stedelijke woon- en werkgebieden. Hierin mengen we wonen en werken in hoge(ere) dichtheden. Dat betekent meer woningen en werkplekken in de bestaande stad. Een nieuwe vorm van stedelijkheid die we in Enschede minder kennen maar wel al veel zien in andere universiteitssteden.

De huidige inwoners zijn het belangrijkste onderdeel van de leefmilieus van de toekomst. We zorgen dat bestaande leefmilieus bij de tijd blijven om de stad gezond te houden. Dat vinden we net zo belangrijk als nieuwbouw.

Wij mengen functies rondom OV-knooppunten. Vooral bij de stationsgebieden Centrum en Kennispark. We maken daarbij gebruik van de principes van de Metromix van het college van Rijksadviseurs. Die geeft aan hoe je het best verschillende functies kunt mengen in een stad. Met als doel een goedwerkende combinatie van alles wat je in een stad wil hebben.

We ontwikkelen op kleinere schaal nieuwe woningen en benutten de ruimte beter. Ook op natuurlijke plekken in de wijken zoals de ontmoetingsplekken, buiten de grote groeigebieden. We houden wonen, voorzieningen en werken in balans, want dat is een voorwaarde voor kwalitatieve groei. Het aantal banen stijgt evenredig met het aantal inwoners.

We ontwikkelen groene en nieuwe leefmilieus in de bestaande stad. We gebruiken ruimte in de bestaande stad slimmer door meer functies te combineren bij OV-knooppunten (bijvoorbeeld wonen en werken). Zo creëren we leefmilieus met meer variatie voor alle gezinssamenstellingen.

We zorgen voor voldoende voorzieningen bij de ontmoetingsplekken voor inwoners met een ondersteunings- of zorgvraag. Huisartsenzorg is hier een onderdeel van. Dit doen we omdat het aantal zelfstandig wonende inwoners met een hulpvraag toeneemt. Ook plaatsen we kleinschalige woon- en zorgvoorzieningen in de wijken. We willen inwoners graag zelfstandig laten (blijven) wonen. De grootschalige (zorg) voorzieningen concentreren we bij bronpunten.

We onderzoeken hoe we de Kop van de Haven beter kunnen koppelen aan de stedelijke en levendige wijken die in de SHE ontstaan. Wij willen ruimte vinden voor meer groen, ontmoeting, dynamiek en recreatie. Daarom mengen we functies in onze bestaande stad waar het kan.

RICHTINGGEVENDE UITSPRAKEN DIE REIKEN TOT 2050

Voor de ontwikkeling van de stad is ruimte voor bedrijvigheid een noodzaak. We maken meer gemengde buurten en wijken. Bij nieuwe ontwikkelingen kiezen we vaker kleinschalige bedrijfsruimte in buurten en wijken. En we beschermen bestaande bedrijfsruimte die geschikt (te maken) is voor deze functie. We zorgen dat bedrijfsruimte die verdwijnt als gevolg van wijziging van het bestemmingsplan of transformatie, beter en betaalbaar terugkomt.

We koesteren bedrijfsruimte in de bestaande stad om de afstand tussen wonen en werken klein te houden. Ook willen we de juiste bedrijven op de juiste plek krijgen om scheefwerken te verminderen. Daarom bieden we bedrijven die daar passen ruimte in gemengde woon-werkgebieden en buurten (wijkeconomie).
Onze focus hierbij ligt op praktisch opgeleide Enschedeërs en startende ondernemers. Zo maken we werk zichtbaarder en blijft de stad inclusief.

Voor bedrijven die niet meer in de nieuwe, gemengde woon-werkomgevingen passen, verbeteren we bestaande bedrijventerreinen. Als daar niet genoeg ruimte is, zijn nieuwe bedrijventerreinen ook een mogelijkheid. We creëren meer kwalitatief goede en betaalbare huisvesting voor de creatieve (online) industrie. Dit is een belangrijke groeisector in Enschede. We realiseren meer ruimte voor creatieve broedplaatsen en betaalbare startup locaties.

De komende jaren gaan we samen met partners in de stad meer ruimte realiseren voor ondernemers, makers en kunstenaars. Zij dragen bij aan een innovatieve en aantrekkelijke stad. Waar nodig nemen we een actieve rol in het aanbieden van vastgoed voor creatieve, culturele en economische broedplaatsen.

Een van onze prioriteiten is het verduurzamen van bedrijventerreinen. Die verbruiken meer dan de helft van de energie in de stad. Tegelijk bieden bedrijventerreinen mogelijkheden voor energiebesparing en -opwekking. We willen dat ieder bedrijf mee kan komen in de energie, warmte en circulaire transitie. We focussen in eerste instantie op MKB-ers die het grootste deel van onze bedrijven vormen.

We werken in onze projecten zo duurzaam en circulair mogelijk. Op het gebied van circulariteit zijn de beleidslijnen nu nog in ontwikkeling. Ook hebben we aandacht voor natuur inclusief bouwen.

HIER WERKEN WE NU AL AAN

Tot 2032 voegen we 9300 woningen toe aan Enschede, zodat we met 10.000 inwoners kunnen groeien. We doen dit met sleutelprojecten in gebieden waar we sociale en ruimtelijke verbeteringen willen realiseren.

- de lopende sleutelprojecten zijn Centrumkwadraat, Boulevardkwartier, Cromhoffpark en Eschmarkerveld;
- we breiden uit in Glanerbrug-Noord, Horstmanpark en de Kwinkel;
- Schuttersveld als levendige gemengde wijk die de brug slaat tussen Centrumkwadraat en Rigtersbleek / Kop Westerval;
- productiewijk Rigtersbleek: we beschermen het textielkarakter van het huidig bedrijventerrein Rigtersbleek. En we ontwikkelen een spannende stadswijk met volop ruimte voor cultuur, wonen én werken;
- Nieuw Twekkelerveld als wijk waarin we de bestaande gemeenschap respecteren en een nieuwe impuls geven. Dat doen we door nieuwe woonplekken en kansen voor ontplooiing te ontwikkelen;
- we vergroten het innovatiedistrict Kennispark Campus UT en maken plek voor innovatie, bedrijfsleven, wonen en verblijven;
- bronpunt Deppenbroek als wijk waar we de stedenbouwkundige identiteit behouden. We onderzoeken hoe we in de wijk kunnen inbreiden;
- bronpunt Wesselerbrink als kerngebied van heel Enschede Zuid. Hier onderzoeken we hoe we kunnen verstedelijken rondom winkelcentrum Wesselerbrink.

We maken de binnenstad aantrekkelijker met meer groen, meer diverse horeca en winkels, ruimte voor creatieve broedplaatsen en zichtbaarheid van technologie, innovatie en creativiteit. Waar door bevolkingsgroei tekorten zijn aan zorgvoorzieningen en persoonlijke dienstverleningen, voegen we dat toe.

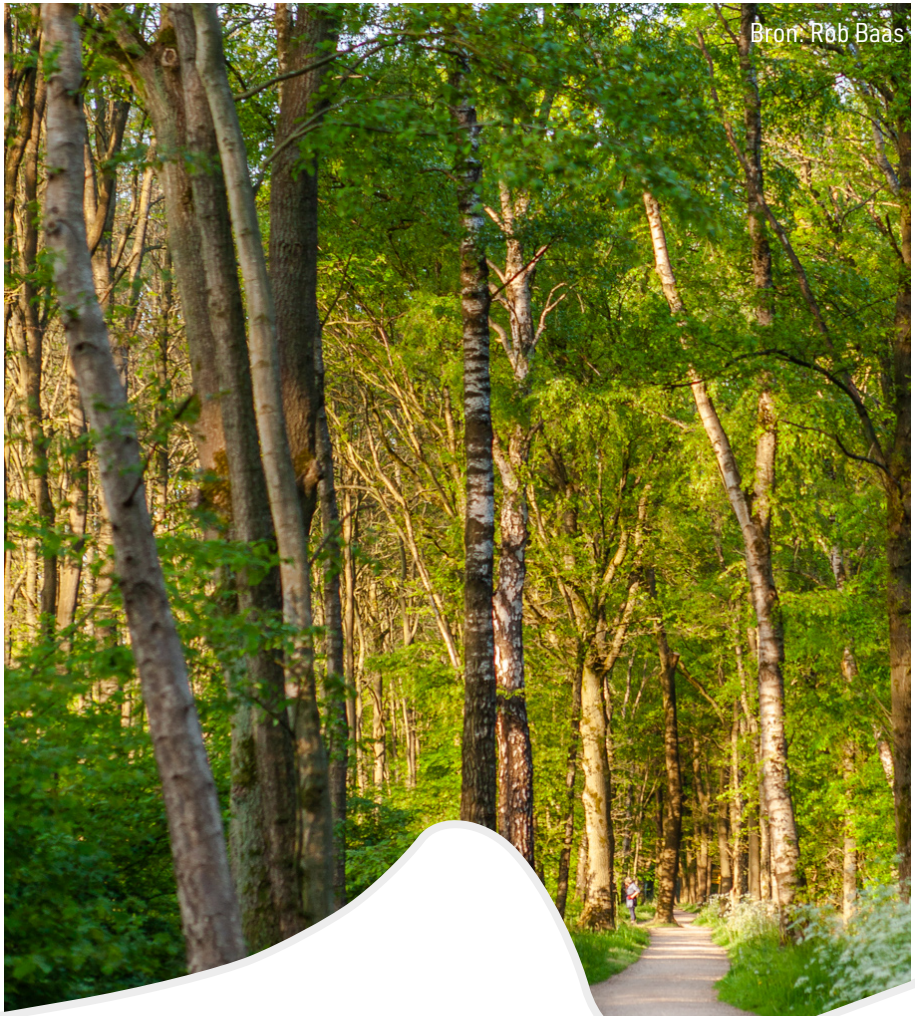
We zorgen voor efficiënter gebruik van de bestaande bedrijventerreinen. Dat geven we prioriteit boven het ontwikkelen van nieuwe terreinen. Wel vergroten we de ruimte voor bedrijven met circa 30 hectare. Hiervoor realiseren we conform Raadsbesluit onder andere een nieuw bedrijventerrein in het landelijk gebied. In het Havengebied sturen we scherper op het gezoneerde bedrijventerrein.

NAWOORD

Het Toekomstbeeld Omgevingsvisie s het kader voor de Omgevingsvisie. Na vaststelling van het toekomstbeeld door de gemeenteraad is fase 3 afgerond.

In fase 4 organiseert het kernteam Omgevingsvisie een informele sessie voor de gemeenteraad over de uitwerking van het toekomstbeeld naar specifieke (type) gebieden. Tijdens deze sessie zullen we dieper ingaan op specifieke gebieden, type leefmilieus en de uitwerking van concepten als bronpunten, knooppunten en ontmoetingsplekken. Tijdens de participatie van deze fase betrekken we naast de gemeenteraad wederom inwoners, ketenpartners, collega's en andere stakeholders.

Samen werken we aan de Omgevingsvisie voor Enschede.

Bron: Rob Baas

GEMEENTE ENSCHEDE

COLOFON

TEKSTEN EN BEELDMATERIAAL
gemeente Enschede/team Omgevingsvisie
tenzij anders vermeld.
Kaartmateriaal
SCHETSontwerp/Sander de Knegt.
Fotomateriaal
Tom Brughuis
Jeroen Nieuwhuis
Rob Baas

MAART 2024
Vastgesteld in de raad van 4 maart 2024
Aan deze uitgave kunnen geen rechten worden ontleend.

Wilt u reageren of meer lezen over de Omgevingsvisie voor Enschede? Kijk dan op de website:
www.enschede.nl/omgevingsvisie

ENSCHEDE